

Saue Vallavalitsus

Omavalitsuste rahandusest

10.03.2022

ELVL koolitus

Foto: Valdur Vacht

Saue Vallavalitsus

Jutuks tuleb

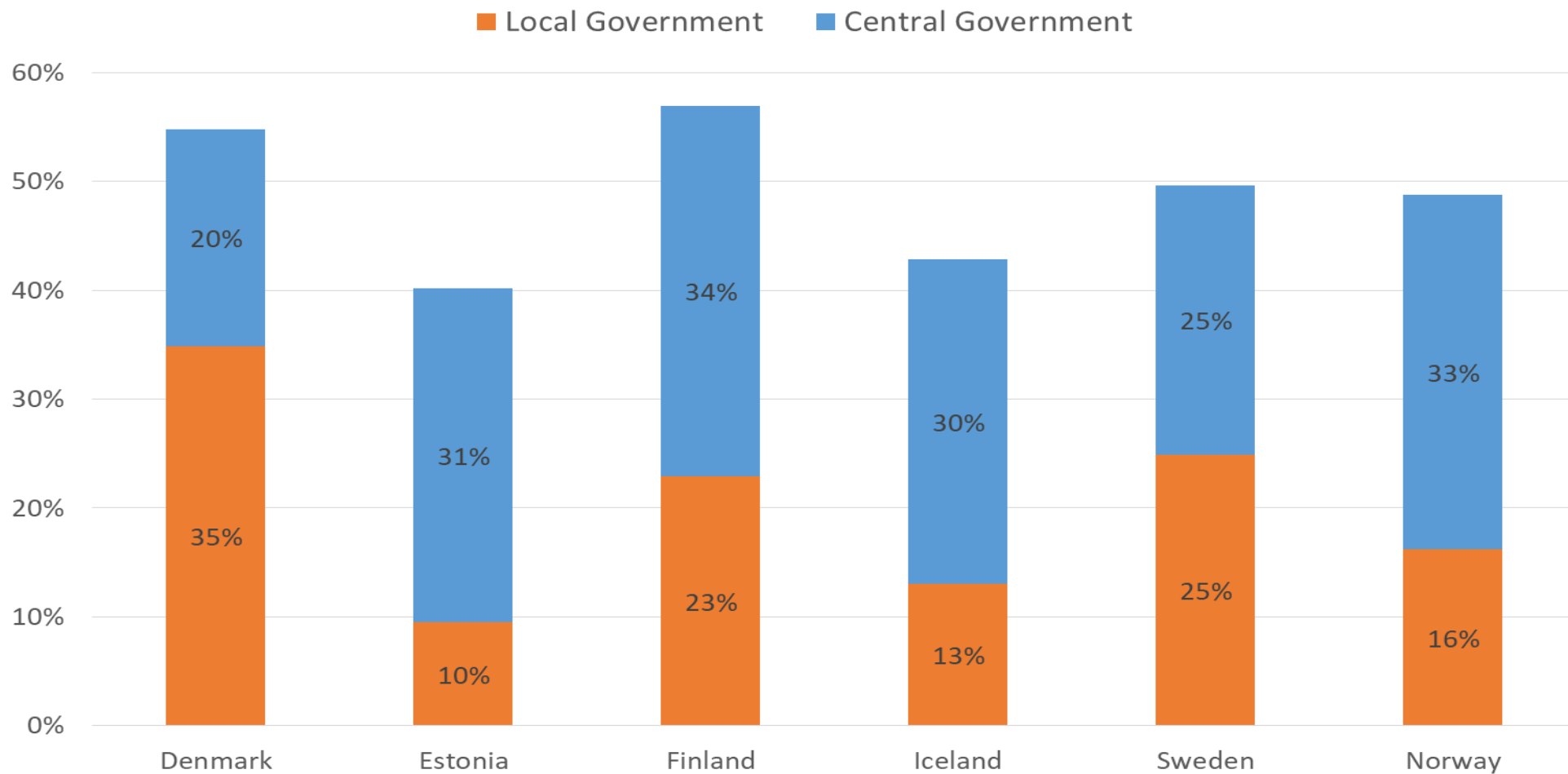
- Ülevaade omavalitsuste rahandusest
- Arengukava ja eelarvestrateegia
- Valla/linnaeelarve (millised seadused reguleerivad)
- Eelarve kujunemine, piirangud, tulud ja kulud, peamised mõjutegurid
- Investeeringud
- finantseerimistehingud
- Konsolideeritud finantsnäitajad
- aastaaruanne

Saue Vallavalitsus

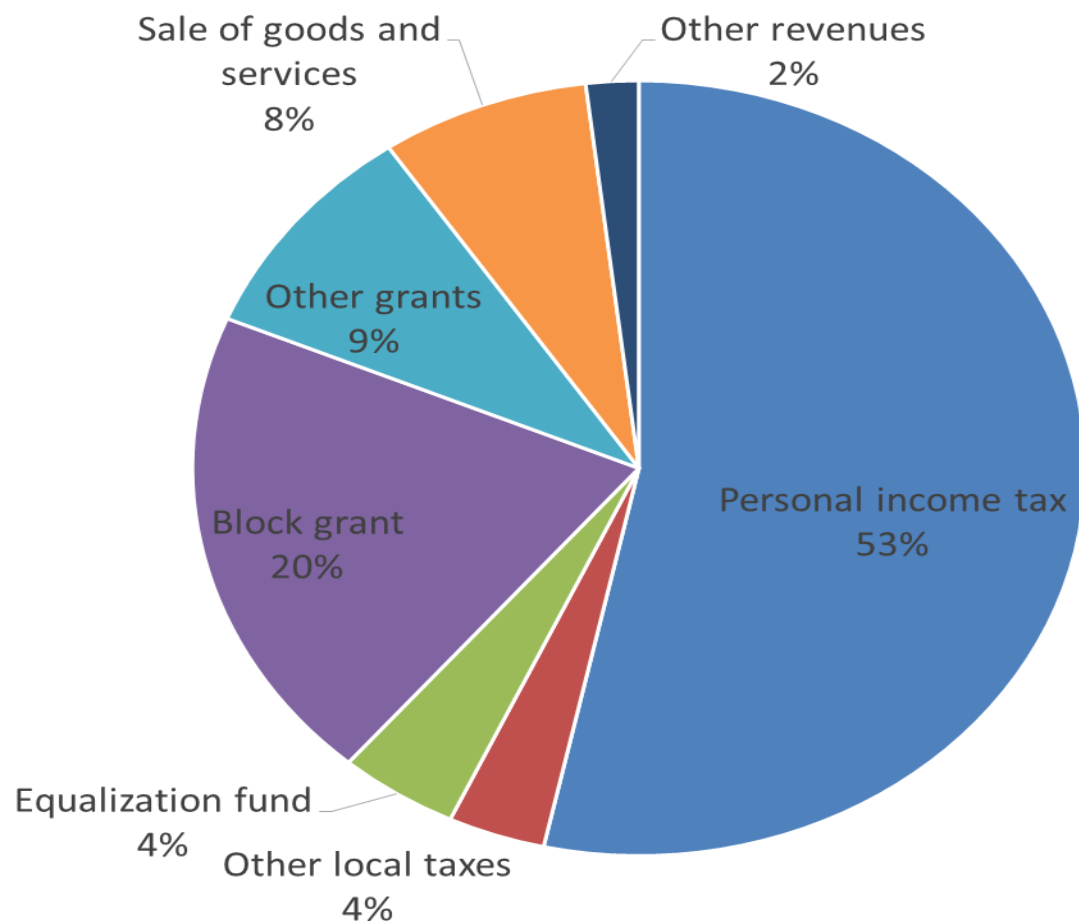
Keskvalitsuse ja KOV kulutuste % GDP

Saue Vallavalitsus

Keskmine tulude jaotus Eesti omavalitsuses

Saue Vallavalitsus

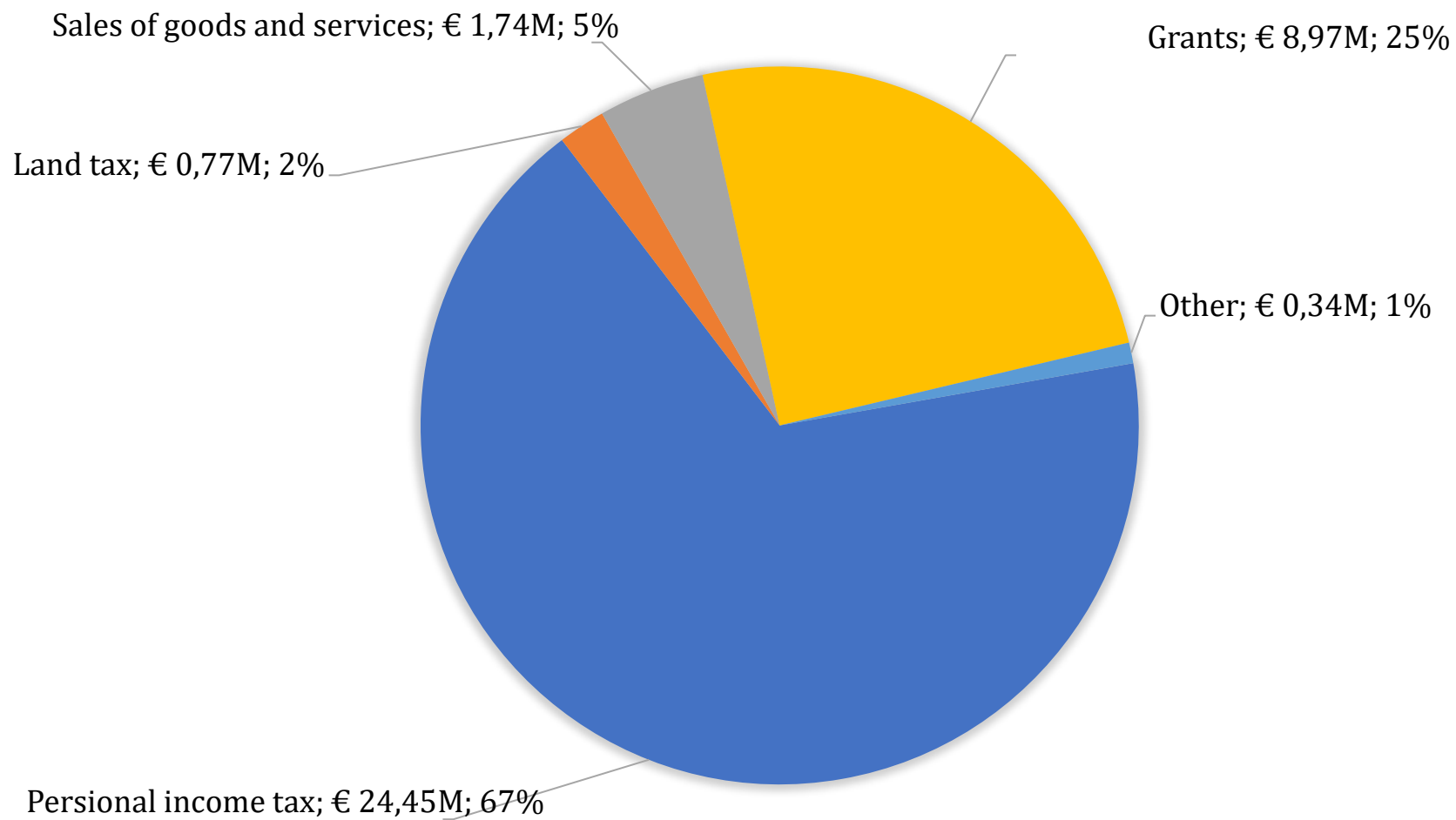
KOV tuluallikad

- **Isiku tulumaks (ÜIT)**- omavalitsused saavad 11.96 % registreeritud elaniku maksustatavast tulust. Erandid tulevad riigieelarve arvelt.
- **100% maamaksust**, määrad kinnitab omavalitsus
- **Tasandusfond** – katab 90% ÜIT ja maamaksu ning kuluvajaduste vahest. Kuluvajaduste arvutamise aluseks on elanike arv ja demograafiline koosseis ning keskmine ÜIT elaniku kohta.
- **Toetusfond** – fikseeritud toetus hariduse (peamiseilt õpetajate töötasu) , kohalike teede ning sotsiaalkulutuste katteks.
- **Riigi ülesannete täitmise eest saadavad tasud**
- **Omatulud** – tasu osutatavate teenuste eest vastavalt seadusele, sh sidusettevõtete tegevus
- Kohalikud maksud
- muud tasud (kaevandustasu, vee eritkasutustasu)
- finantstulud
- Erakorralised tulud, sh tulud investeeringutelt

Saue Vallavalitsus

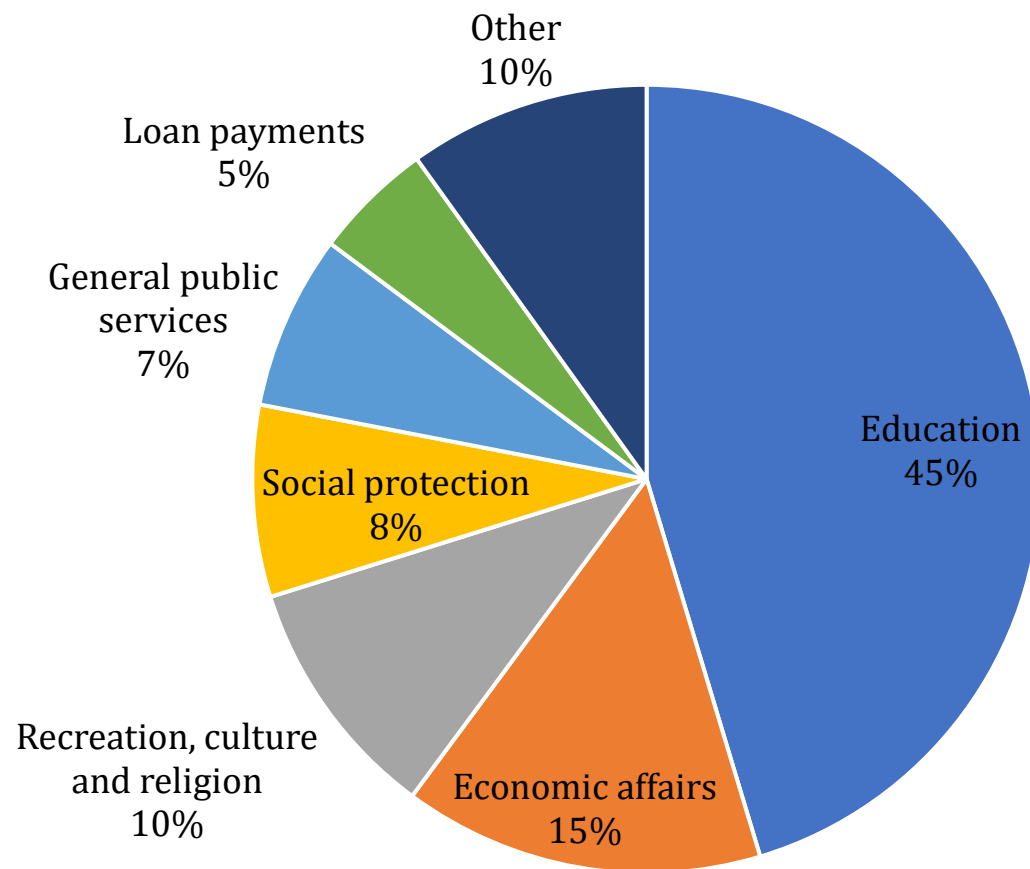
Saue valla tulude jagunemine (2019)

Saue Vallavalitsus

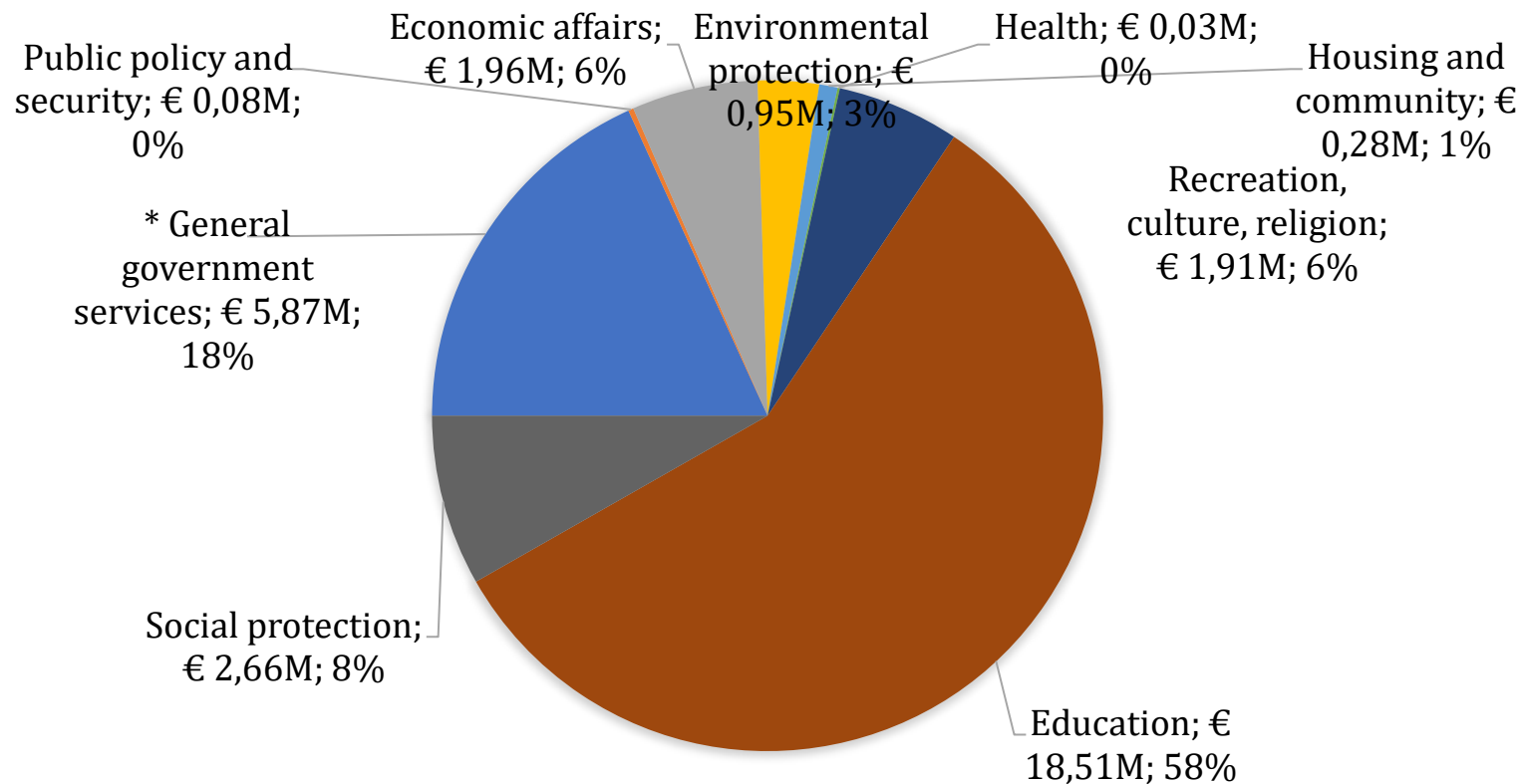
Omvalitsuse kulude jagunemine keskmiselt

Saue Vallavalitsus

Saue valla kulude jagunemine (2019)

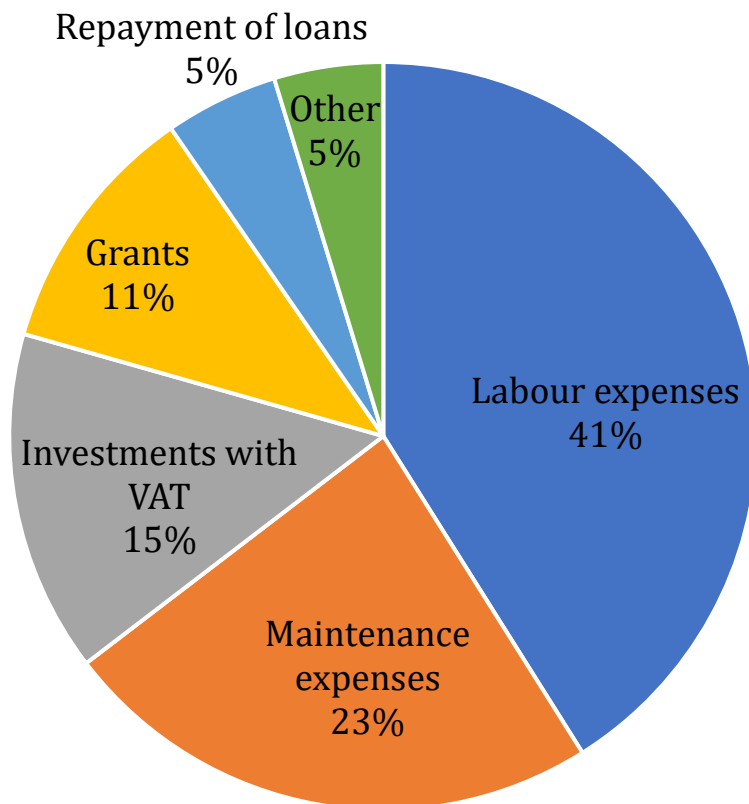

* Üldvalitsemiskulud sisaldavad tsentraliseeritud IT ja kinnisvarahalduse kulusid summas 3,78 M. Ilma oleks osatähtsus 6,5 %

Saue Vallavalitsus

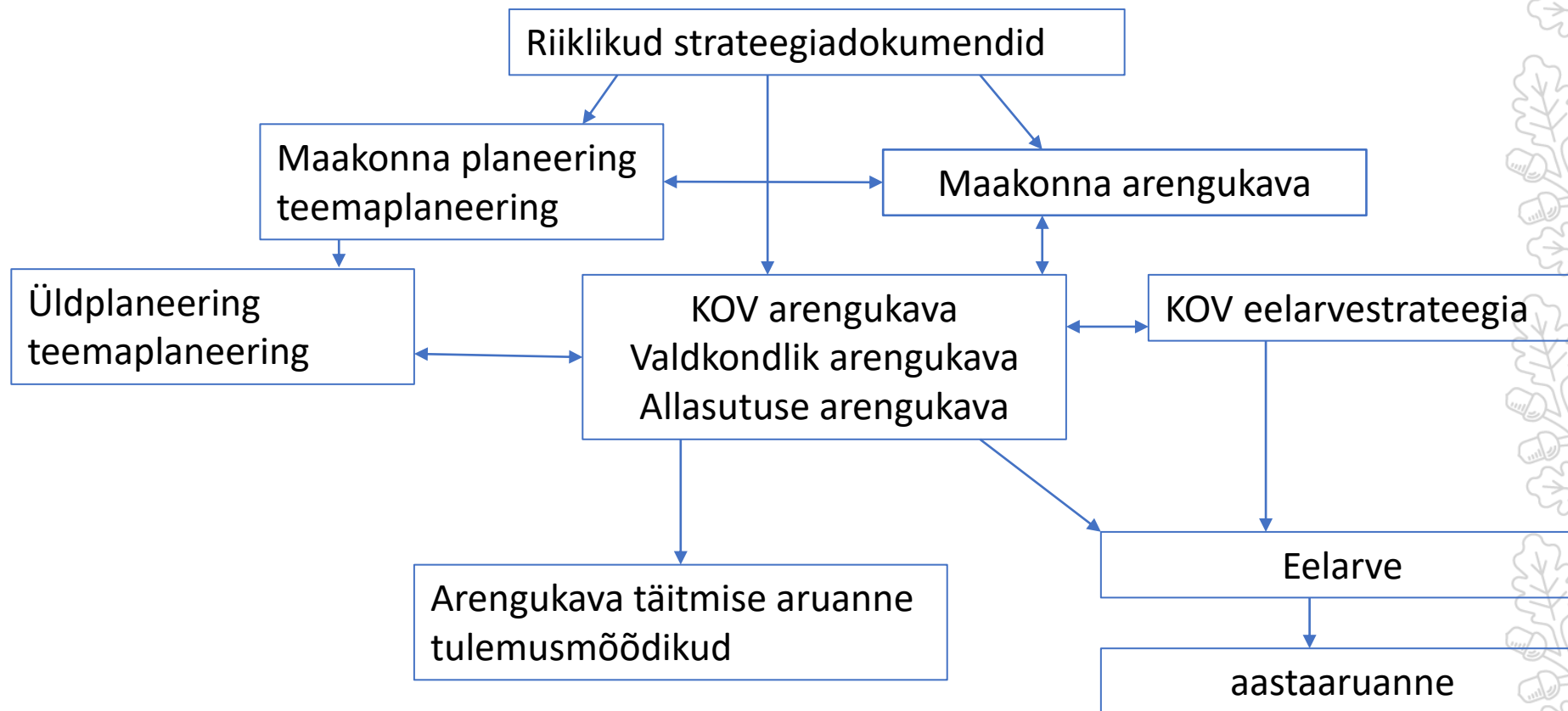
Keskmine kulude jagunemine kululiigi järgi

Saue Vallavalitsus

Strateegiadokumentide „hierarhia“

Saue Vallavalitsus

Valdkonda reguleerivad õigusaktid

Seaduse tasandil:

- KoKs, KOFS, Tulumaksuseadus, Kohalike maksude seadus, Riigihangete seadus, raamatupidamisseadus, Finantsarvestuse – ja aruandluse juhend

Volikogu tasandil:

- Põhimäärus (kõige üldisemalt)
- Finantsjuhtimise kord (eelarve koostamise protsess, lisaeelarve, aastaaruanne, reservfondi kasutamine)
- Vallavara valitsemise kord (soetamised, varade müük, limiidid)
- Muud volikogu õigusaktid, mis seostuvad rahade kasutamise reguleerimisega.

Vallavalitsuse tasandil

- Raamatupidamise ja finantsarvestuse sise-eeskiri
- Hankekord
- Likviidsete varade paigutamise ning kasutusele võtmise kord
- Muud sisekontrolli meetmeid sisaldavad protseduurireeglid

Saue Vallavalitsus

Kohalikud maksud

- reklaamimaks;
- teede ja tänavate sulgemise maks;
- mootorsõidukimaks;
- loomapidamismaks;
- lõbustusmaks;
- parkimistasu.

Kohalike maksude roll omavalitsuste finantsautonoomias on väga väike.

<https://www.oecd.org/regional/EU-Local-government-key-data.pdf>

Saue Vallavalitsus

Milleks arengukava?

- arengukava kirjeldab ära omavalitsuse suuremad eesmärgid, nende saavutamiseks tehtava suuremal üldistusastmel.
- Arengukava on tihedalt seotud kokku lepitud poliitiliste eesmärkide (koalitsioonilepe) ja eelarvestrateegiaga.
- Arengukavasse (lähiaastate osa käsitlev osa) saab lisada objekte ja tegevusi millel on selge finantskate või on prognoositavad toetusmeetmed, kust on võimalik saada lisafinantseeringut
- Arengukava on poliitilise kokkuleppe kajastus mitte erinevate huvigruppide soovide nimekiri
- Arengukava lähiaastaid käsitlev osa peab arvestama arengukavas kajastatud pikaajalisi strateegilisi eesmärke, eelistusi ja valikuid.

Saue Vallavalitsus

Milleks eelarvestrateegia ?

- Eelarvestrateegia tulude prognoosi osast selgub, milline on omavalitsuse finantsiline võimekus lähiaastatel – palju on raha mille raames tegevusi planeerida.
- Eelarvestrateegia võtab arvesse makromajanduslikke perspektiive
- Eelarvestrateegia on baas, mille suhtes iga-aastast eelarvet indekseerida ja korrigeerida
- Eelarvestrateegia paneb suures plaanis paika finantseerimisvajaduse ja laenuvõimekus ning selle jaotumise aastate vahel.
- Eelarvestrateegia ei kavanda investeeringute mahtu, aga annab sellele katteallikad. Investeeringute vajadus tuleneb arengukavast.

Saue Vallavalitsus

Arengukava ja eelarvestrateegia menetlusprotsess.

- Arengukava koostamise (ülevaatamise) algatamine. Mõned KOV-id praktiseerivad eraldi volikogu otsust, meil on olnud tegevuse algus loomulik osa tööprotsessist. Seadus lubab nii koos kui eraldi menetleda.
- Möödunud perioodil seatud eesmärkide saavutamise hindamine. Toimub samaaegselt aastaaruande koostamise protsessiga
- Sisendi kogumine allasutustelt – meie põhimäärus ütleb, et hiljemalt 30. aprilliks esitavad allasutused vallavalitsusele ettepanekud ja vajaliku informatsiooni arengukava ja eelarvestrateegia koostamiseks või muutmiseks.
- Sisendikogumine huvitatud osapooltelt. Kaasamiskoosolekud suuremate ümbervaatamiste tsüklis
- Finantsolukorra hindamine/prognoosid. Stresstestid
- Arengukava koostamine ja üle andmine volikogule esimeseks lugemiseks (mai-juuni)

Saue Vallavalitsus

Arengukava ja eelarvestrateegia menetlusprotsess.

- Arengukava ja eelarvestrateegi avalikustamine ning tagasiside ja muudatusettepanekute kogumine. KOKS nõuab, et arengukava ja eelarvestrateegia eelnõu avalikustatakse valla või linna veebilehel vähemalt kaheks nädalaks.
- Laekunud muudatusettepanekute läbivaatamine ja poliitilise tahte ning finantsvõimaluste olemasolu korral arengukava ja eelarvestrateegia eelnõudesse lisamine
- Arengukava ja eelarvestrateegia teine lugemine. Saue valla põhimääruse kohaselt peab arengukava ja eelarvestrateegiat menetlema vähemalt kahel lugemisel. Vastuvõtmiseks on KOKS kohaselt vajalik volikogu koosseisu poolthäälte enamus.
- Vallavolikogu kinnitab arengukava ja eelarvestrateegia määrusega hiljemalt 15.oktoobriks. Arengukava ja eelarvestrateegia peavad olema vastu võetud enne eelseisva aasta eelarve vastuvõtmist. Arengukava ja eelarvestrateegia peavad hõlmama iga aasta 15. oktoobri seisuga vähemalt nelja eelseisvat eelarveaastat. Kui nõue on täitmata, ei saa taotleda taotlusvoorudest toetusi jne.

Saue Vallavalitsus

Omavalitsuse eelarve

- Eelarve peab olema kooskõlas arengukava ja eelarvestrateegiaga
- Eelarve koosneb tuludest, kuludest, finantseerimistehingutest ja investeeringutest.
- Eelarve minimaalse üldistusastme määrab seadus, volikogu võib oma määrusega seada täiendavaid jaotusi. Eelarvele lisatakse seletuskiri, mis ei ole õigusakti osa, aga peab sisaldama seaduses ette nähtud infot.
- Eelarve koostab ja esitab volikogule menetlemiseks vallavalitsus. Eelarve täitmist jälgib samuti vallavalitsus
- Eelarvet menetleb volikogu oma komisjonides. Vallavalitsus annab muudatusettepanekutele oma seisukoha.
- Volikogu poolt kinnitatud jaotuste vahel saab eelarves jooksvalt muudatusi teha ainult volikogu

Saue Vallavalitsus

Omavalitsuse eelarve

- Eelarve peab olema tasakaalus, st kulud ei või ületada tulusid
- Eelarve kulude ja tulude vahe moodustab põhitegevuse tulemi, mis on investeeringuteks kasutatav vaba raha ja peab olema 0 või positiivne.
- Eelarve tulem on põhitegevuse tulem, millele on lisatud investeerimistegevuse tulem. Eelarve tulem võib olla negatiivne.
- Negatiivset eelarvetulemit kaetakse reeglina laenuga. Seadus näeb ette netovõlakoormuse piirmäärad.
- Strateegiadokumente loetakse reeglina mitmel lugemisel.
- Aasta jooksul võib teha piiramatult lisaeelarveid

Saue Vallavalitsus

Laenupiirangud

- Võlakoormus ei tohi ületada 60 % eelarvetuludest või 6 korda põhitegevuse tulum, aga mitte rohkem kui 100 % eelarve tuludest.
- Võlakoormuse ületamisel tuleb 2 aasta jooksul probleem lahendada
- Laenukoormuse planeerimisel tuleks arvestada intressikeskkonna muutustega ja teha „stress-teste“
- Laenud peaksid olema üldjuhul pikaajalised, et vältida laenude uuendamisega kaasneda võivat likviidsusriski
- Varade ja kohustustega seonduvat reguleerib „Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seadus“
- Ajutiselt on antud leevendus laenupiirangute ületamiseks aastani 2027 (väheneb 80 % → 60 %)

Saue Vallavalitsus

Eelarve lähteseisukohad

Hiljemalt augustis. Lähteseisukohad sisaldavad:

- Eesmärkide püstitust. Suuremaid erisusi konkreetseks eelarveaastaks.
- Makromajanduslikke eeldusi mille aluseks on Eesti Panga ja Rahandusministeeriumi poolt antavad pikaajalised majandusprognoosid
- Tulude prognoosi
- Kulude piirsummasid, millega alaeelarvete taotluste koostamisel peab arvestama
- Riskide analüüsi
- Menetlemise korda, vorme ja tähtaegu
- Muid suuniseid allasutustele ja teistele eelarveüksustele

[illegible]

Saue Vallavalitsus

Eelarve kujunemise peamised mõjutegurid.

- Maksubaas ja elanike demograafiline jaotus. Elanike arv
- Eelarvele seatavad eesmärgid ja rõhuasetused
- Allasutuste struktuur ja eelarved
- Püsikulude suurus ja iseloom
- Investeeringute vajadus. Investeerimiskeskond
- Regionaalpoliitilised iseärasused
- Kasutatavad toetused
- Riigieelarvelised toetused

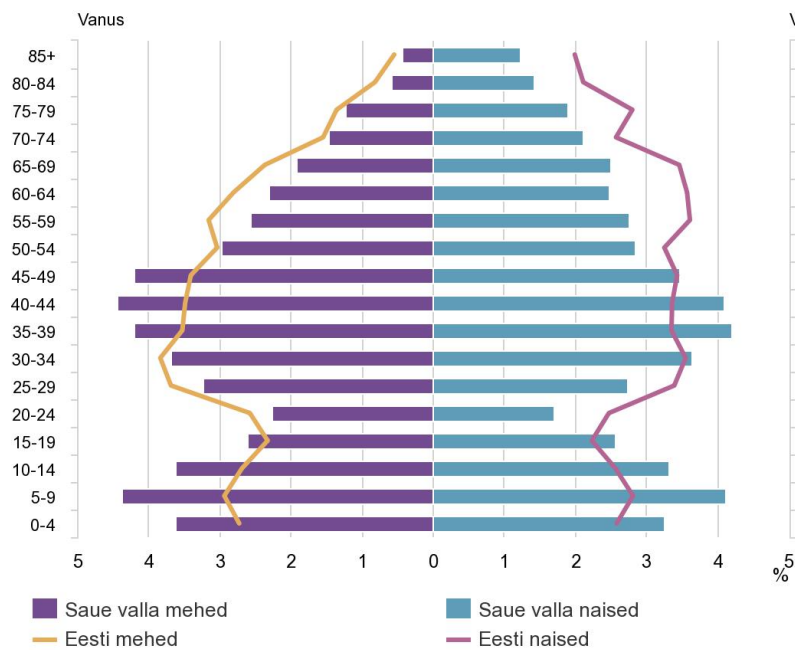

Saue Vallavalitsus

Rahvastikupüramiid

Saue Municipality

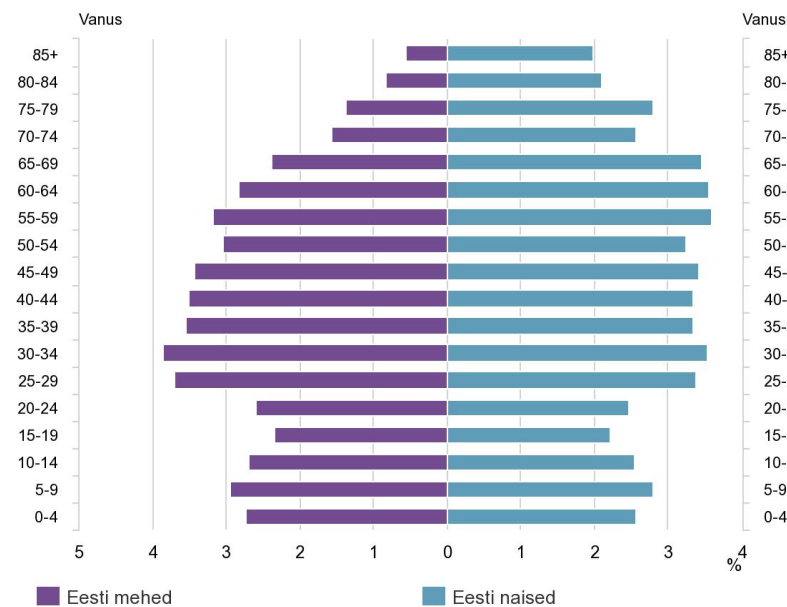
Saue valla rahvastikupüramiid, 1. jaanuar 2018

Allikas: Statistikaamet

Estonia

Eesti rahvastikupüramiid, 1. jaanuar 2018

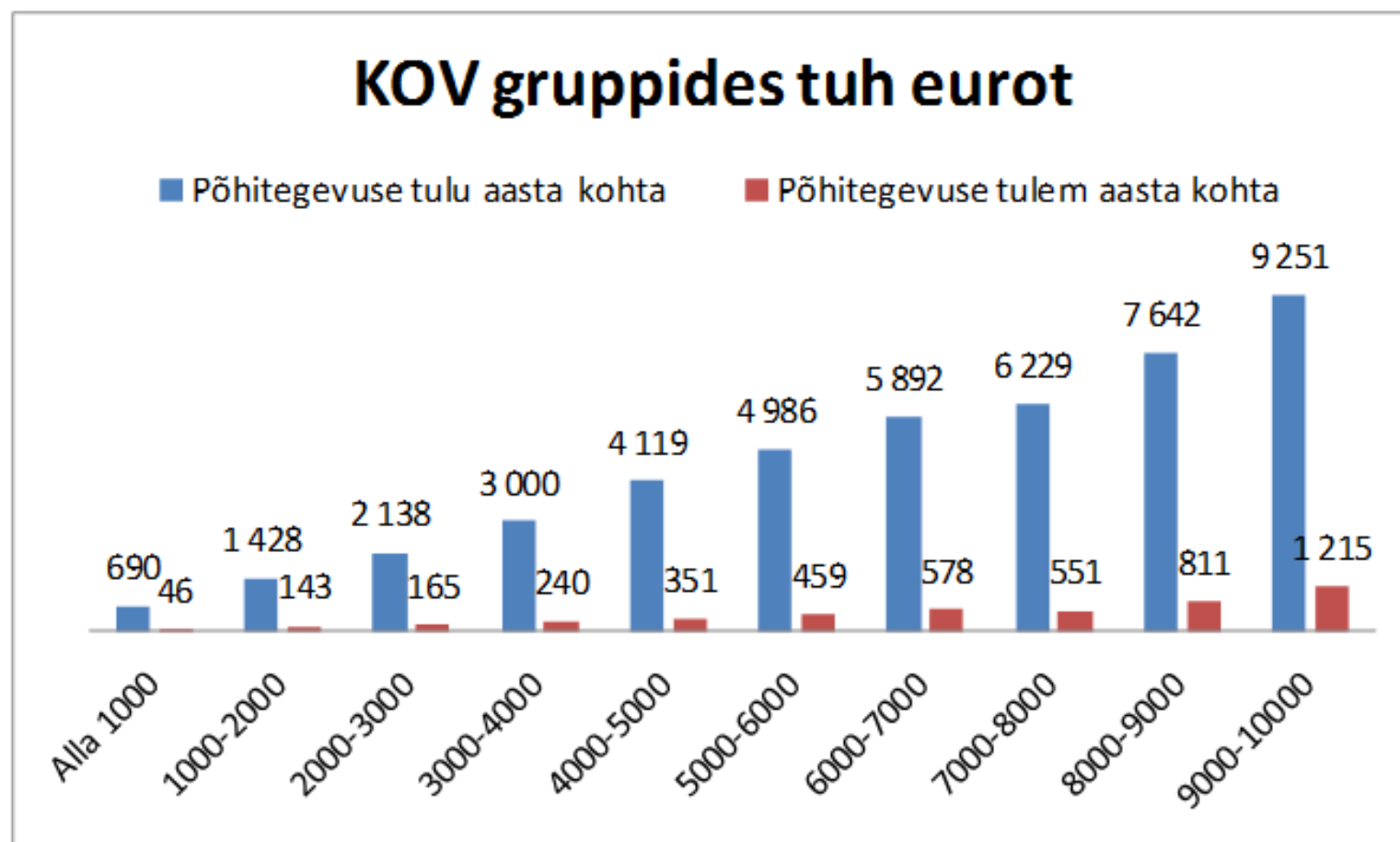

Allikas: Statistikaamet

Saue Vallavalitsus

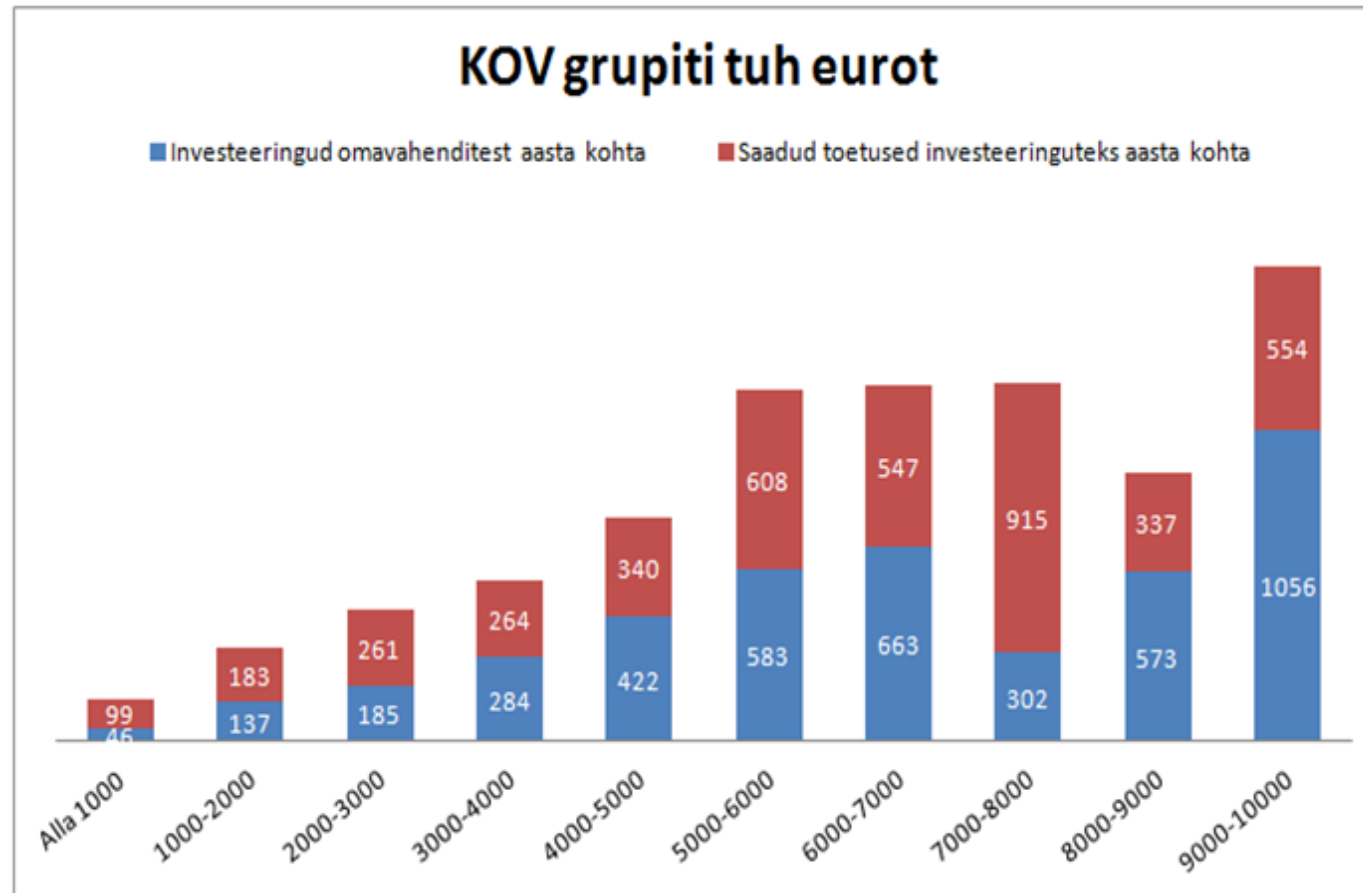
Elanike arvu mõju eelarvele

Saue Vallavalitsus

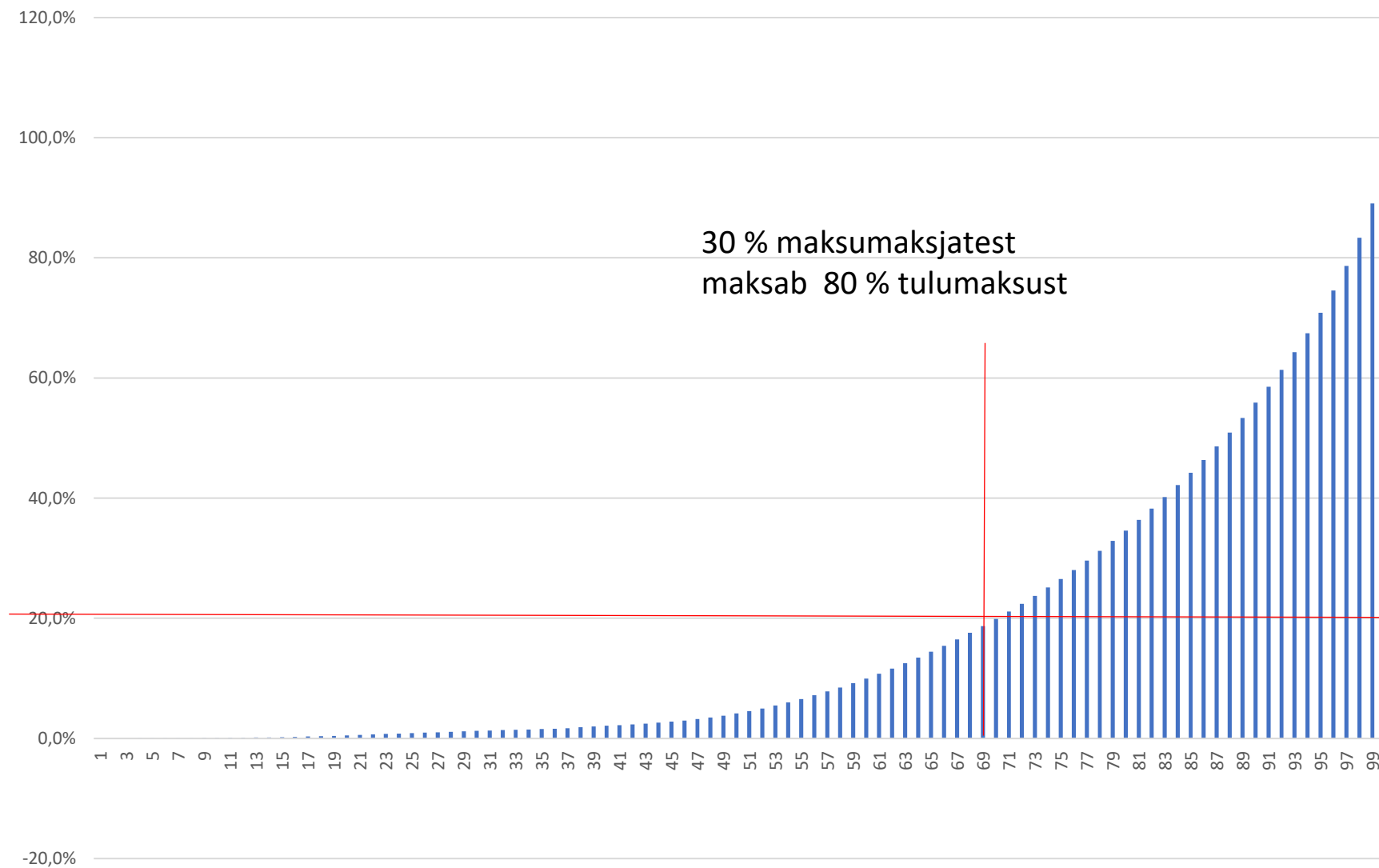
Elanike arvu mõju investeeringutele

Saue Vallavalitsus

Tulumaksu laekumise jaotus elanike arvu protsentiilide järgi.

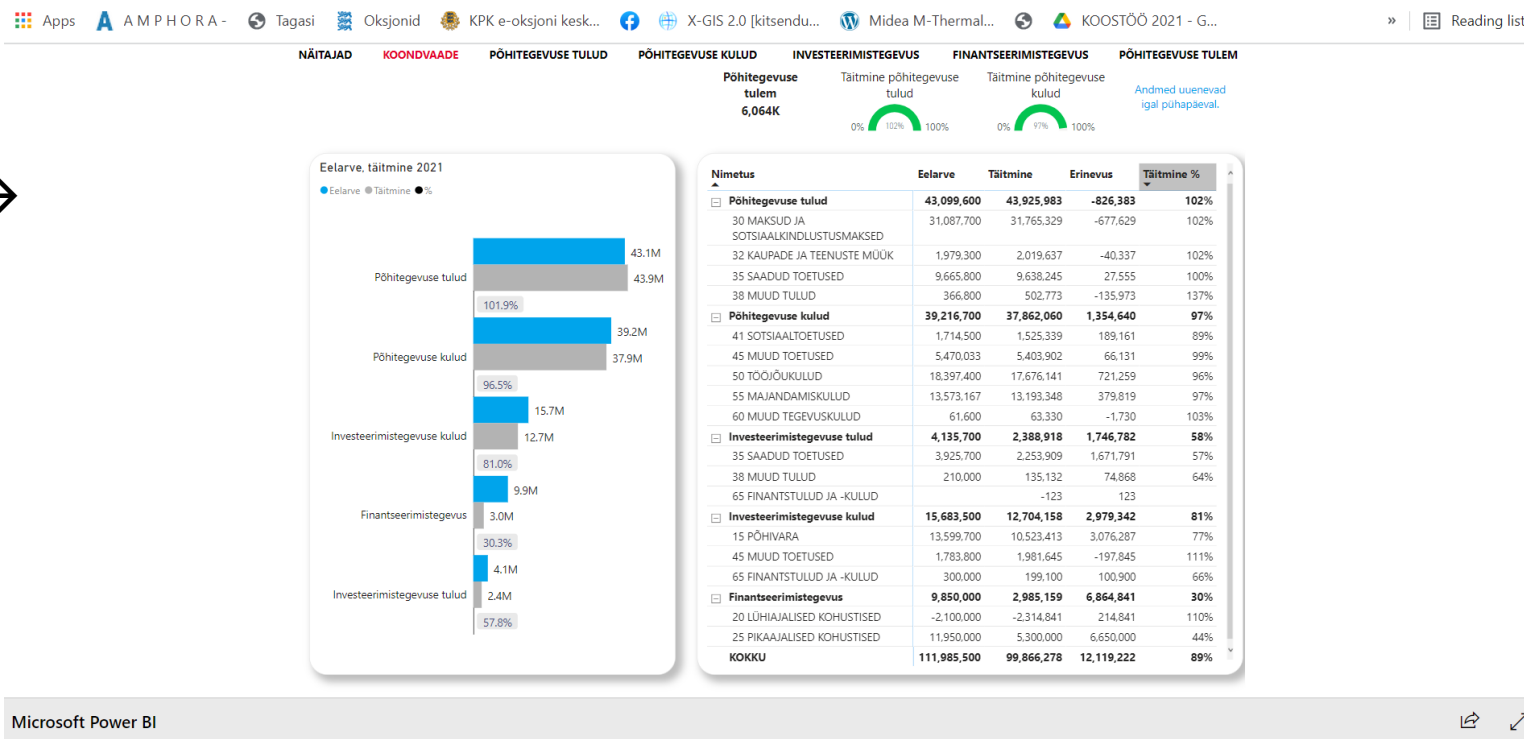

Saue Vallavalitsus

Eelarve täitmine.

- Eelarve täitmist jälgib vallavalitsus ja vastutavad üksuste juhid.
- Info eelarve täitmisest võiks olla avalikult reaajas kätte saadav
- Eelarvekirjete ületamise ette nägemisel tuleb koostada lisaeelarve

www.sauevald.ee →
andmevärv

Saue Vallavalitsus

Konsolideerimisgrupp

- Konsolideerimisgrupi moodustavad omavalitsus ja selle poolt asutatud või selle kontrolli all olevad äriüksused, sihtasutused.
- Kõik piirmäärad peavad olema täidetud nii soolo kui konsolideeritud baasil.
- Aastaruanne koostatakse iga konsolideeritava üksuse kohta eraldi ja konsolideeritult.
- Kohaliku omavalitsuse üksus võib kooskõlas eelarvestrateegiaga anda laenu ainult temast viimasel kolmel aastal sõltunud ja eelarveaastal sõltuvale üksusele investeringuteks ning tagada sõltuva üksuse samaks otstarbeks võetavaid kohustusi.
- Kohaliku omavalitsuse üksusel on keelatud omandada aktsiaid, osi, muid omakapitaliinstrumente ja väärtpabereid, mida ei peeta likviidseteks varadeks

Saue Vallavalitsus

Kohustuste võtmisele esitatavad nõuded

Kohaliku omavalitsuse üksus võib võtta laenu, emiteerida võlakirju, võtta kapitalirendi- ja faktooringukohustusi ning kohustusi teenuste kontsessioonikokkulepete alusel:

- investeeringuteks;
- põhivara soetuseks antavaks sihtfinantseerimiseks;
- osaluste, aktsiate, osade ja muude omakapitaliinstrumentide omandamiseks;
- varasemate võlakohustuste täitmiseks;
- seaduses nimetatud laenude andmiseks.

Saue Vallavalitsus

Aastaruanne

KOV majandusaasta aruanne koosneb:

- Tegevusaruandest
- Konsolideeritud raamatupidamisaruandest (bilanss ja tulemiaruanne)
- KOV raamatupidamisaruandest (ilma tütar- ja sidusettevõtetest)
- Eelarve aruandest mis kajastab põhitegevuse tulusid, kulusid, põhitegevuse tulemit ja investeerimistegevust. Eelarve aruandes ei kajastu amortisatsioon ja ümerhindlused, põhivara soetamise sihtfinantseeringud ja finantskulud.
- Aastaruanne antakse üle mais ja kinnitatakse juunis.

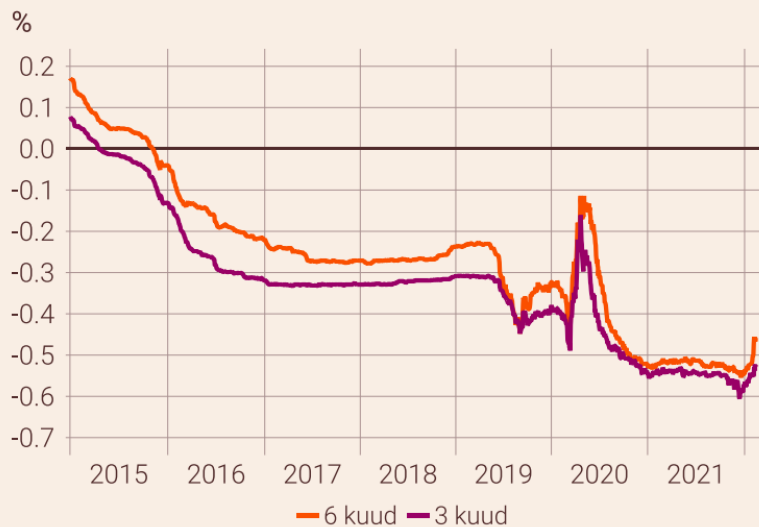
Saue Vallavalitsus

Taustaks

Euroopa Keskpank võib hakata intressimäärasid tõstma

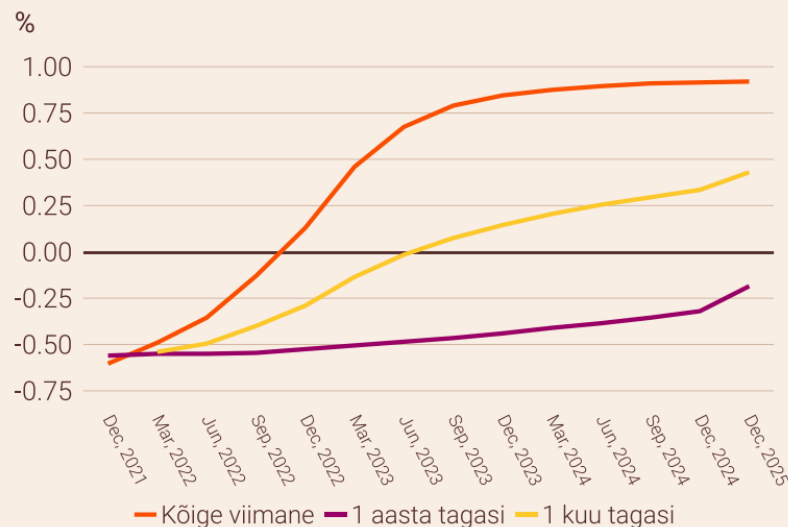
Keskpiikas vaates peaksid turuintressimäärad jääma madalaks

3- ja 6-kuu EURIBOR

Allikad: Swedbank Research & Macrobond

3 kuu EURIBOR-i futuurid

Allikad: Swedbank Research & Macrobond

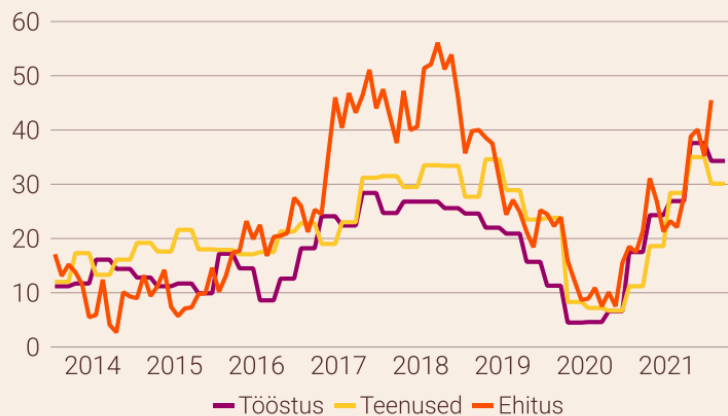
Saue Vallavalitsus

Taustaks

Tööjõupuudus ja kõrge inflatsiooniootus kiirendavad palgakasvu sel aastal

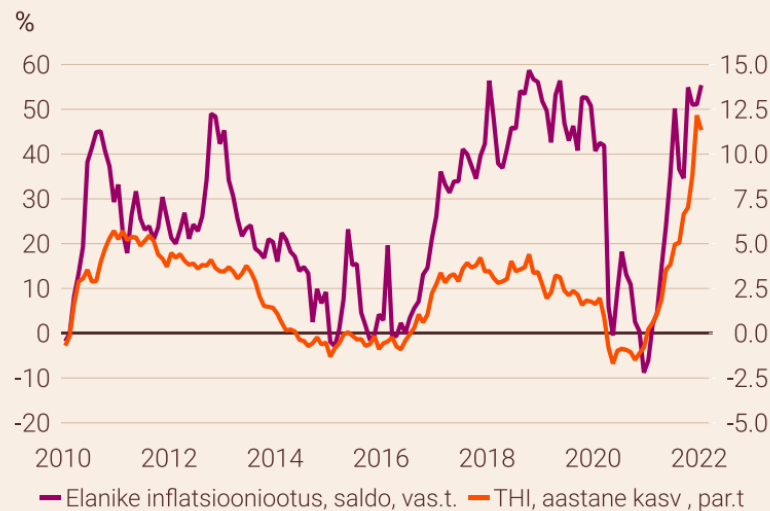
Majandustegevust piiravad tegurid: tööjõupuudus

vastajate %

Allikad: Swedbank Research & Macrobond

Elanike inflatsiooniootus 12 kuu ettevaates

Allikad: Swedbank Research & Macrobond

Saue Vallavalitsus

Tänan!

Foto: Valdur Vacht

